

Pozice SP ČR ke sdělení Dohody o čistém průmyslu (Clean Industrial Deal)

Komunikace EK je základním přehledem opatření s cílem zlepšit situaci průmyslu. Samotný CID není závazný dokument - jedná se o pracovní program. Dokument v úvodu **správně identifikuje důvody oslabené konkurenceschopnosti průmyslu, ale zdaleka nepřináší rychlá a potřebná řešení.** Buď jsou tato nedostatečná (viz např. ceny energie) anebo jsou přenechávána na další akční plány, budoucí analýzy či regulaci, případně jsou přenesena na úroveň členských států, což povede akorát k rozdílným přístupům a rozevírání vnitroeurovských nůžek. Dokument jako jeden z hlavních prostředků k dosažení lepší pozice evropského průmyslu vidí pokračování v naplňování ambiciózních klimatických cílů a v úvodu zmiňuje, že na cestě k uhlíkové neutralitě v roce 2050 hodlá navrhnout pro rok 2040 dílčí cíl 90% snížení emisí oproti roku 1990. **To bohužel potvrzuje nedostatečnou reflexi ze strany EK. Svaz tento neodsouhlasený cíl dlouhodobě odmítá, protože znamená mnohem rychlejší dekarbonizaci v sektoru průmyslu s výraznými dopady na naši konkurenceschopnost.** Politicky deklarovaná snaha posílit zbrojní kapacity a obranyschopnost EU, s čímž se ztotožňujeme, nicméně vyžaduje silnou evropskou průmyslovou základnu a zároveň co nejnižší jednotkové náklady. Pokud nebudou uvedené nedostatky urychleně vyřešeny, bude pokračovat pokles evropského průmyslu a s ním i efekt úniku uhlíku, nesoběstačnost, oslabená obranyschopnost a paralyzovaná ekonomika EU se všemi sociálními důsledky.

„SP ČR dlouhodobě odmítá cíl snížení emisí o 90 % do roku 2040, protože je ideologický a pro řadu odvětví průmyslu smrtící. Nikdo nám nevysvětlil, jak toho má Evropa dosáhnout a jaké to bude mít dopady, aniž to nezničilo průmysl. Pojďme chránit klima, ale musíme to dělat jinak. Evropská komise stále nechápe aktuální geopolitickou situaci ani upadající konkurenceschopnost Evropy“.

Konkrétní připomínky SP ČR:

- **Rámcový cíl snížení emisí o 90 % do roku 2040 je nereálný** anebo dosažitelný jen za obrovských nákladů, které dále sníží konkurenceschopnost.
- **Priority nereflektují aktuální situaci. Nezbytné je změnit přístup od ideologického zákazového a pokutového systému do motivačního a dobrovolného.**
- **Stále chybí jasná opatření na snížení strukturálně vysokých cen energie:** Byť jsou některá opatření dále rozvedena v rámci Affordable Energy Action Plan, nejsou dostatečné. Komise chce snížit cenu energie skrze sníženou sazbu daně či apelem na vlády, aby síťové poplatky byly hrazeny ze státního rozpočtu. Problémem je, že přijímání těchto opatření závisí na jednotlivých státech, a státy jako Německo budou mít k dispozici vždy více prostředků než státy jako Česko. Hrozí tedy další rozevírání nůžek mezi firmami v jednotlivých členských státech.
 - Za až absurdní lze považovat apel na průmyslové zákazníky, aby přizpůsobili spotřebu cenám energie a více spotřebovávali, když je levná, a méně, když jsou ceny vysoké. V řadě provozů takto regulovat spotřebu nelze a musí jet nepřetržitě. Cílem Komise by mělo být dlouhodobé a stabilní řešení vysokých cen energie.
- V tomto ohledu CID **zcela opomíjí** možnou úpravu EU ETS s cílem **stabilizovat ceny povolenky** např. **zavedením cenového pásma, či přehodnocení pravidel pro bezplatnou alokaci a kompenzace nepřímých nákladů.**

- Opatření k rozvoji obnovitelných zdrojů energie, sítí a čistých technologií v průmyslu: chválehodná opatření, ale všechna výše uvedená opatření budou velmi nákladná, a nakonec je budou muset zaplatit občané a firmy buď v regulovaných složkách ceny energií anebo skrz daně. Komise nezohledňuje jadernou energetiku jako strategickou linku.
- **V rámci přípravy revize již platného nařízení v přenesené pravomoci týkajícího se obnovitelného vodíku (RFNBO)** EK ohlásila vyhotovení studie s cílem posoudit funkčnost regulačního rámce. S ohledem na striktní pravidla adicionality, geografické a časové korelace, které brání investicím do výroby obnovitelného vodíku, a tedy brzdí jeho rozšíření v EU, **SP ČR podporuje zmírnění, respektive odklad náběhu účinnosti přísnějších pravidel.**
- Pozitivně lze vnímat snahu Komise přezkoumat režim DPH v případě použitého zboží v rámci **iniciativy na podporu cirkulární ekonomiky**. Je potřeba ale počkat na konkrétní návrhy a doporučení, zda například toto bude obsahovat i návrh ČR k možné snížené sazbě pro produkty z recyklátů apod. Je to právě cena, která by měla být konkurenceschopná i u „zeleného zboží“. V daňové oblasti je možno využít jako nástroje podpory rozvoje některých oblastí / technologií (čisté technologie) existují například zrychlené odpisy či daňové úlevy (odpočty), které lze na vybraná aktiva aplikovat, například vymezit relevantní majetek pro tzv. čisté technologie. I zde ale bude důležitý konkrétní návrh a zájem států toto využít i s ohledem na další cíle.

Chybějící opatření CID na evropské úrovni (co postrádáme):

- Chybí přehodnocení pravidel pro bezplatnou alokaci povolenek a zamezení jejich výrazné cenové volatility nastavením cenového pásma, případně cenového stropu
- Chybí zakotvení principu, že výnosy z povolenek jsou výhradně na rozvoj a modernizaci energetiky a průmyslu (nerealokovat a nevyužívat ke krytí jiných nákladů)
- V rámci midterm-review Modfondu v roce 2025 musí proběhnout prioritizace prostředků směřovaná na transformaci/modernizaci průmyslu a energetiky včetně distribučních sítí.
- u CBAM pouze obecně uvádí administrativní zjednodušení a plánované vyhodnocení, ale zatím žádné konkrétnější představy o úpravách z hlediska funkčnosti (nevyřazování povolenek za export, zabránění obcházení skrze navazující výrobky, opatření proti resource shufflingu). Naopak spíše předjímá rozšíření CBAM na další sektory a nepřímé emise.
- Chybí větší důraz na snižování administrativní zátěže, odbourávání regulací apod.
- Obecně např. dále zmíněn Industrial Decarbonisation Accelerator Act, který bude vydán 4Q2025

Pozice SP ČR ke sdělení Akční Plán pro cenově dostupnou energii (Action Plan for Affordable Energy)

Akční plán pro dostupné energie zcela **opomíjí hlavní faktory způsobující vysoké ceny energií - vysokou cenu zemního plynu z dovozu, vysokou cenu emisní povolenky EU ETS I a chybějící zdroje energie pro dodávku při zvýšené (a zvyšující se) poptávce**. V oblasti vysokých cen zemního plynu je snaha zaměřit se na manipulace na trhu se zemním plynem místo na řešení jeho ceny a její volatility; absence dlouhodobého rámce jeho využívání pak neumožňuje dlouhodobé investice do dodavatelského řetězce. Dokument se z nemalé části soustředí na potřebu masivního rozvoje PPA smluv, které jsou však (minimálně v podmínkách ČR) stále raritou. K jejich častému uzavírání je třeba nejprve principiálně vyřešit příčinu vysokých cen elektřiny

uvedených výše. Jediným řešením je tedy významné a trvalé snížení ceny na úroveň, která vytvoří tržní prostupnost rovnocennou na krátkodobých i dlouhodobých kontraktech tak, aby samy průmyslové podniky i ostatní spotřebitelé zvolili nástroje svého nákladového zajištění v oblasti energií.

V plánu je apelováno na průmysl, aby zaujal dlouhodobý rámec k nákupu energií s cílem stabilizovat trh. To ovšem nereflektuje základní problém takové dohody, kdy aktuální dlouhodobé ceny nejsou na rovnovážné úrovni zajišťující jeho potřeby a zároveň není zajištěna bezpečnost dodávky, který průmysl pro svou dlouhodobou roli potřebuje. Ve stávající situaci je pouze vystaven klesající konkurenceschopnosti z titulu vysokých cen, které si má trvale "zajistit". Pro rovnocennou tripartitní dohodu je tak nutné významně a trvale snížit náklady na energie a zajistit bezpečnost dodávek. **Plán navíc pobízí státy k pozastavení podpory fosilních zdrojů, byť jsou tyto zdroje naprosto zásadní pro energetickou bezpečnost (dozdrojování).**

„Svaz průmyslu a dopravy ČR na mezinárodně vysoké ceny energie s negativním dopadem zejména pro energeticky náročné sektory upozorňuje již delší dobu. Firmy v ČR tak stále častěji přicházejí o zakázky a ztrácí pozici v mezinárodní konkurenceschopnosti. V představeném akčním plánu jsou prezentovány prohlášení a návrhy opatření, které neslyšíme poprvé a jejich efekt je v krátkodobém horizontu málo hmatatelný. Na řadu návrhů a opatření si musíme stále počkat. Dlouhodobá opatření jako integrace energetického trhu, výstavba nových sítí a propojení, dlouhodobé kontrakty apod. je jen opakovací cvičení již stanovených cílů a bez konkrétních činů je přínos akčního plánu velice sporný.“

Konkrétní kritické připomínky SP ČR:

- Chybí jasná a ambiciózní opatření, které v krátkodobém horizontu zastaví a potažmo sníží náklady průmyslovým podnikům na energie. **Takovým opatřením by mohlo být např. zavedení cenového pásma pro emisní povolenku nebo přehodnocení pravidel pro volnou alokaci povolenek.**
- Komise namísto plošných a účinných opatření v řadě případů pouze pobízí (nebo avizuje budoucí pobídky) členské státy, aby převzaly zodpovědnost za snížení složkových cen energie. To vytváří tlak na státní rozpočty, resp. členské státy s různými možnostmi, přístupy a situacemi. **Hrozí dotační závody a rozevírání nůžek.** Možnost snížit DPH za elektřinu až na 5% pro průmysl nic nemění, jelikož většina firem je plátcem DPH.
- Plán zmiňuje podporu SMR, nicméně strategická, **plošná a intenzivní podpora jaderné energetiky z něj přímo nevyplývá. Chybí deklarace, zda bude „technologická neutralita“ uplatňována důsledně a pro všechny energetické zdroje, tedy i jádro.** To vše nadále způsobuje investorskou nejistotu a pochybnost v dodržení principu technologické neutrality.
- Musí být nadále zachována podpora pro zemní plyn, jako zásadního paliva pro dosažení úspěšné dekarbonizace.
- **Nesouhlasíme s myšlenkami prezentovanými v plánu ohledně úspor energie v obdobích s vysokou cenou prostřednictvím regulace intenzity výroby tak, jak je uvedeno v případě některých průmyslových sektorů (např. ocelářství).**
- Problémová aplikace „evropské“ tarifní metodiky – **regulační režimy napříč EU jsou složité a rozdílné, tudíž nelze jednoduše uplatnit jedno řešení pro všechny.**
- Chybí zmínka o potřebě zajistit jednotné a shodné požadavky na výstavbu v celém členském státě pro energetickou infrastrukturu po vzoru nařízení o gigabitové infrastruktuře (GIA), zahrnutí procesu územního plánování do všech lhůt a také výrazně zjednodušit požadavky na podrobnost projektové a další dokumentace (např. EIA, další dílčí podkladové dokumentace), které v letech výrazně nabývají.

- Nedostatečná závaznost opatření (doporučení, pokynu, návod apod.) a řada důležitých opatření bude představena až později.
- **Změna povolovacích procesů OZE, skladování a energetických sítí v rámci Akčního plánu pro cenově dostupnou energii**
 - Upozorňujeme, že z většího počtu vydaných povolení v posledních dvou letech nelze automaticky dovozovat, že předchozí návrhy na zjednodušování pravidel povolování (RED III, TEN-E, gas market package) jsou dostatečné. Logicky se tlak na výstavbu nových zdrojů řádově zvýšil po začátku energetické krize a mnoho projektů vzniklo kvůli vysoké ceně energie.
 - EK konečně správně poukazuje na to, že zásadní překážkou povolovacích procesů je proces EIA. Posuzování vlivů na životní prostředí tak potřebuje zásadní reformu. A to nejen v oblasti výstavby OZE (vč. např. vodíku či biometanu), ukládání energie, ale energetické infrastruktury obecně. Zároveň je třeba využít případné zjednodušující postupy plošně pro povolovací procesy v zájmu odstraňování administrativy. Chybí ale zatím jakékoliv detaily.
 - Souhlasíme, že pro zjednodušení mohou sloužit fikce souhlasu v rámci EIA. Případně i “one-stop shopy”, které ale vyžadují reformu, přesun kompetencí a odborníků v jednotlivých členských státech (v ČR např. přenosová soustava v rámci jednoho úřadu DESÚ, distribuční na krajských úřadech). Zásadní je ale také třeba rychlost a rozsáhlost veřejných konzultací či řešení případných obstrukcí odpůrců staveb.
 - Zároveň je nutné zajistit, aby ČS nepožadovaly v navazujících procesech (po EIA) informace a úkony již v EIA obsažené a vyřešené. Nutné je té zjednodušit a zefektivnit monitoring vlivů na životní prostředí.
 - Nutností je obecně digitalizace stavebního řízení.
 - Pro opravdové zkrácení času na realizaci ale nestačí pouze zkrácení času povolovacích procesů. Zároveň je třeba mj.:
 - zajištění jednotných a shodných požadavků na výstavbu a jiných podmínek v celém členském státě pro energetickou infrastrukturu po vzoru nařízení o gigabitové infrastruktuře (GIA),
 - zahrnutí procesu územního plánování do všech lhůt - případné zrychlení povolování je k ničemu, pokud se zasekneme několik let na potřebných procesech v územním plánování.
 - v rámci územního plánování je pak nutné posílit roli státu v prosazování těchto záměrů v území,
 - pro urychlení faktické přípravy staveb je nutné také výrazně zjednodušit požadavky na podrobnost projektové a další dokumentace (např. EIA, další dílčí podkladové dokumentace), které v letech výrazně nabývají,
 - zamezit specifickým národním postupům, kdy kromě posuzování v rozsahu požadavků evropských předpisů jsou zachovány mnohé další, mnohdy duplicitní požadavky na povolování.
 - *Všechny tyto požadavky jsou v souladu se zkušenostmi s povolovacími procesy - <https://www.spcr.cz/aktivity/evropske-a-mezinarodni-vztahy/sp-v-mezinarodnich-organizacich/businesseurope/16612-pruzkum-zkusenosti-s-povolovacimi-procesy-eu>*